

II. forduló

1. A történelem segédtudományainak nevét találhatjátok ki, ha a betűket megfelelő sorrendbe rakjátok. Mivel a szavak latinul vannak, fordítsátok is le őket!

KATILOMPIDA diplomatika - oklevéltan

LEOFIAGRÁPA paleográfia - írástörténet, írástan

IPEGFIARÁ - epigráfia - felirattan

KILÓGADOOKI - kodikológia - kódexek vizsgálata, kódextan

ZIMUNAKATIM - numizmatika - éremtan

DALAHERKI - heraldika - címertan

GÓLROKONIA - kronológia - az időszámítás tudománya

2. Néhány település neve nagyon kifejező, nem véletlenül hívták így őket. Miért? Mihez vagy kihez kötődnek?

TILOS: a Tilos helynév feltehetőleg tilos területet jelentett

ŐR: az Őr helynév a középkori magyar határvédő örök lakhelyére, birtokára utal

KOPUS: Kopus-ként már 1009-ben szerepel egy folyó. Kiss Lajos nyelvész szerint "a magyar kapu - "s" képzős származéka. Bizonyára egykori gyepekkel kapcsolatos kifejezés. A gyeptorlaszokat a Dráva és a Mura felől várható ellenség megállítására emelheték."

Írjatok még néhány (3-4 db)ilyen kifejező somogyi helységnevet!

Törökkoppány, Rinyakovácsi, Kaposszerdahely, Nagyszakácsi, Nagybjom, Hosszúvíz, Bélavár, Pusztakovácsi,

3. Válaszoljatok a következő kérdésekre!

- a. Mit nevezünk "természetes határvédő rendszernek"?
- b. Hova építették a tanulmányban szereplő várakat? Miért pont ide?
- c. Hogyan keletkezett az úgynevezett "vörös sánc"?
- d. Hol húzódott a "kettős korai védővonal"?
- e. Honnan ered a Rupol helynév?

a. Minden olyan nehezen megközelíthető vagy járhatatlan földrajzi képződményt (folyók, lápok, mocsaras vidékek, hegyvonulatok) természetes határvédő rendszernek nevezünk.

b. A középkori várak olyan területeken helyezkedtek el, amelyeket katonailag nehezebb volt megközelíteni: nagyobb vizek, folyók, magaslatok, meredek domboldalak. Ezek egyúttal védelmet nyújtottak az áthaladó főbb útvonalaknak is, és biztosították a folyóátkelőket.

c. a "vörös sánc" építési típus úgy keletkezett, hogy a vár felégetése után a sáncában lévő kazettás vagy gerendavázás faszerkezetek a rájuk szórt földdel együtt vörösre égtek. Keletkezése pl. Zselickisfalud-Ropolypusztá-Várhegy földváránál figyelhető meg.

d. A korai határvédelem egy kettős, nagyjából egymással párhuzamosan folyó, nagyobb víz vonalára, ill. azok környékére tagolódik. Ez a Dráva és a Kapos vonalán húzódott. Két korai része volt a Dráva-menti Órtilos-Földvár, illetve a legbelsőbb védelmi kapuhoz tartozó Zselickisfalud-Ropolypusztá-Várhegy egy-egy őrvára.

e. A Rupol helynév (amelyet 1230-ban Rupul-ként említenek) a német Rupel személynévből ered, ez a terület legkorábbi birtokosának nevét őrzi. Koppánynak István által történt leverése után telepedhetett le egy Rupel nevű német lovag, aki királyi adomány révén lett a vár és a körülötte húzódó uradalom első birtokosa.

4. TOTÓ

1. Mit jelent a "gyepű" szó?

1. lakatlan terület
- 2. határvédelem**
3. lószerszám

2. Mi a zsupa szó jelentése?

1. terület
2. háztető
- 3. kerület**

3. Melyik ország volt "Turkia"?

1. Törökország
2. Görögország
- 3. Magyarország**

4. Kik a windischek?

- 1. tótok**
2. horvátok
3. avarok

5. Kinek a kezébe került Zselickisfalud-Ropolypusztá-Várhegy vára?

1. Koppány
- 2. Monoszló nemzetség**
3. Csovonya nemzetség

6. Mi a "ducatus" szó jelentése?

1. pénzérme
2. királyi birtok
- 3. hercegség**

7. Mi a sáncvár?

- 1. kazettás faszerkezetű vár**
2. határon lévő vár
3. földhalommal körbevett vár

8. Kinek a vára lehetett az Ór településen megtalálható földvár?

1. Ór-nemzetségé
- 2. határőröké**

3. a település földesuráé

9. Ki az a híres császár, aki a X. században már műveiben ír a magyarok által lakott területekről?

1. III. Henrik

2. I. Ottó

3. Biborbanszületett Konstantin

10. Milyen céllal érkeztek Magyarországra a XI. század elején a remeték?

1. téríteni

2. a világtól elzárva szerettek volna élni

3. földművelést tanulmányozni